

САНА ОЛОХ

Чурапчы улуунун хаһыата • ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР • © sanaoloh

2020 сыл
Алтынны
2 күнэ
бэстинсэ
№ 73
(11728)

Чурапчыга күн тахсар!

— ИЛ ДАРХАН НЭДИЭЛЭТЭ —

АЙСЕН НИКОЛАЕВ ҮЛЭТИН СҮРҮН ТҮГЭННЭРЭ

Балабан ыйын 21 күнүгэр Ил Дархан Айсен Николаев Өлүөнэ өрүскэ муоста тутуллуутун бырайыагар үлэлэнэр Сэбиэт мунньабын ытта. «Үгүстэр бу бырайыагы үлэлэтигэ федеральнай бүддьүттэн үбүлээһин болпуроһа эрэ быһаарыллыахтаабын курдук өйдүүлэр. Маныаха үгүс болпуророс мистатигар, өрөспүүбүлүкэ Бырабылталыстыбатын, Дьокуускай куорат уонна Мэҥэ Хаҥалас улуунун, кээкэ министиэристибэлэр, биздэмэстибэлэр таһымнарыгар быһаарыллыахтаахтар», — диэтэ баһылык. Бырайыак докумуонун оноруу икки түһүмэхтээх. Балабан ыйыгар тутуу сирин-уотун бэлэмнээһин түмүктэнэн, ахсынньыга госэкспертиза көрүүтүгэр кириэхтээх. Бары ирдэнэргеодезической, гидрометеорологической, экологической, транспортной чинчийилэргэ үлэ барбыт. Сирин-уоту былааннааһын, муоста тутуллуутугар түбэхтэр сир учаастактарын, Табага таһыгар мунньулубут бөү ыраастааһын болпуростара быһаарыллаллар. Бырайыакка сүрүн кэпсэтиилэр аастылар. Улахан болгомто муостаны тутуу учаастагын бэлэмнииргэ туһаайыллыахтаах.

Бу күн Ил Дархан Айсен Николаев уонна «Газпром» бырабыланын бэрэссэдээтэлэ Алексей Миллер 2021-2025 сс. Саха сирин гааһынан хааччыйы уонна гаастааһын бырагырааматыгар илии баттастылар. Бу кэскиллээх үлэ чэрчитинэн кэлэр биэс сылга 21 нэһилиэнньэлээх пуун күөх төлөнтө холбонуоҕа. «Бу болпуророс тыһын суолталаах, гаастааһын Саха сирин арбаа уонна собуруу өттүнээҕи Алдан, Ленскэй, Нерюнгри, Өлүөхүмэ оройуоннарын сайыннарыаҕа. Саха сиригэр уонунан тыһыынча киһи олобун хаачыстыбата түспүөҕэ», — диэтэ баһылык. Айсен Николаев гааһы киллэри бары ирдэбилит тутуһан хаачыстыбалаахтык уонна болдьобор тардылларын ситиһиэхтэ диэтэ. Итиэннэ «Газпром» салалтатыгар махтанна. Быйылгы судургута суох сылга өрөспүүбүлүкэ бүддьүтүн дохуоттаах чааһын толорууга хампаанья өйөбүлүн бэлиэтээтэ. Алексей Миллер «Газпром» гаастааһын бырагырааматын үбүлээһинин улаатыннан, 9 млрд. солк. тахса сууманы көрбүтүн эттэ. Маны таһынан «Газпром» социальнай бырайыагынан чугастаабы сылларга 4 физкултурунай-чэбдигирдэр комплексы тутуоҕа.

Балабан ыйын 23 күнүгэр Айсен Николаев Владивостокка Арасыйыа Бэрэсидьиэнин Уһук Илин уокуругар боломуочуйалаах бэрэстэбиитэлэ Юрий Трутнев салайар уокурук губернатордарын Сэбиэтин мунньагар кытынна. Экономика сайдыытын кииннэригэр социальнай эбийиэктэри тутууга, туспарыыга дойдуга премьер-министирэ Михаил Мишустин соруудаһын толорууну дьүүллэстилэр. Маныаха анаан 2022 сылга диэри Саха сиригэр федеральнай бүддьүттэн 6,7 млрд. солк. үп, ол иһигэр 2020 сылга — 2,3 млрд. солк. көрүлүбүтэ. Үлэ былаан быһыытынан, болдьохтон хаалбакка, барар. Мунньаха Саха сирэ Магадан уобалаһын кытары экономика улаатыытын тэтиминэн Уһук Илин бастын региона буолара бэлиэтэнэ. Ону сэргэ Ил Дархан РФ Куттал суох буолуутун Сэбиэтин сэкирэтээрэ Николай Патрушев ыппыт мунньагар кытынна. Манна ыксаллаах быһыы-майгы суоһааһынтан нэһилиэнньэни көмүскүүр

дьаһаллары дьүүллэстилэр.

Балабан ыйын 25 күнүгэр СӨ олохтоох салайыныыга Сэбиэтин мунньагар Ил Дархан 2024 сылгидиэри өрөспүүбүлүкэ сайдыытын стратегическай ыйаахтарын олоххо кириитин дьүүллэстилэр. Айсен Николаев үлэ былаас бары таһымын, ол иһигэр оройуон, нэһилиэк дьаһалталарын түмэн, ситимнээхтик ытыллыахтаабын бэлиэтээтэ. Ыйаах көрдөрүүлэрэ улуустарга туолуутун сыаналыырга биригдэ форманы онорууну түмүктээн диэн соруйда. Манытэн муниципальнай тэриллилэр баһылыктара миэстэтигэр санитарнай-эпидемиологическай ирдэбиллэри тутуһууну хонтуруоллааһын, итиэннэ дьон дьалаһаһыттан тахсар ойуур баһаардарын иһин эппиэтинэни сүтэллэрин туһунан чуолаан эттэ. Баһылыктарга ойуур баһаардарыгар буруйдаахтары булууну, нэһилиэнньэҕэ быһаарар-өйдөтөр үлэни күүһүрдэллэригэр соруудахтаата.

Бу күн Айсен Николаев «Пугало» киинэ айар бөлөбүн кытары көрүстэ. «Кинотавр» киинэ бэстибээлэ 31 сыл устата ытыллыбытын тухары саха киинэтэ манньык улахан ситиһииннэ илгэ. «Эһиги үлэбит миигин сөхтөрдө. Бэстибээл дьүүллүүр субэтэ уонна кириитиктэр үрдүк сыанабылларга элбэти этэр», — диэтэ Айсен Николаев. Режиссер Дмитрий Давыдов сана бырайыактары толкуйдуу сылдыарын туһунан Ил Дарханга кэпсэттэ. Оттон Валентина Романова-Чыскайырай Лондонга тахсыбыт пластинкатын Айсен Николаевка бэлэтээтэ. Ил Дархан Дмитрий Давыдовка «СӨ усукустубатын үтүөлээх диэйэтэлэ» үрдүк ааты туттарда. Валентина Романова, оператор Иван Семенов Ил Дархан Грамотатынан наһараадаланылар. Айсен Николаев устар бөлөххө 3 мөл. солк. сэртификэти туттарда.

Эмиз бу күн Ил Дархан саҥа аһыллыбыт Юрий Гагарин аатынан киингэ «Тыгын Дархан» киинэ премьерэ иннинээҕи көрдөрүүтүгэр сырытта. Көрсүлүүгэ киинэ устар бөлөҕө кытынна. «Саха Өрөспүүбүлүкэтин Судаарыстыбаннаһын күнүн көрсө биһиги кинематографистарбыттан дьиннээх бэлэби туттубут. Режиссер Никита Аржаков «Тыгын Дархан» киинэтин түмүктээн, кизэн көрөөччүгэ таһаарарга бэлэм. Бу биһиги киинэбит сыллата сайдан иһэрин туоһулуур», — диэтэ Ил Дархан уонна айар бөлөххө, актердарга кизэн хабааннаах уонна хаачыстыбалаах

киинэ уһуллубутунан махтанна.

Саха Өрөспүүбүлүкэтин Судаарыстыбаннаһын күнүн көрсө Айсен Николаев Арасыйыа уонна өрөспүүбүлүкэ үрдүкү наһараадаларын туттарда. Аба дойдуга Улуу сэриитин кыттылаахтара Петр Конкин, Косенофонт Пшеников «Хотугу сулус» уордьан кавалердара, Петр Яковлев «Саха Өрөспүүбүлүкэтин бочуоттаах гражданина» буолулар. Ил Дархан 30 сыллаахыта 1990 сыл балабан ыйын 27 күнүгэр Михаил Николаев салайааччылаах Үрдүк Сэбиэт СӨ суверенитетин туһунан Декларацияны ылыммытын санатта. «Бу сыллар тухары элбэх уларыыы буолла. Билигин Саха сирэ Уһук Илинни уокурукка экономика үүнүүтүнэн инники күөҥнэ сылдыар. Киһи халытаалын сайыннараарга бары төрүөт баар», — диэн бэлиэтээтэ Ил Дархан.

Балабан ыйын 26 күнүгэр Таатта Баайабатыгар Туос Моёл Ураһа үөрүүлээхтик арылынна. Бу өрөгөйдөөх түгэнинэн Айсен Николаев мустубут бар дьону эбэрдэлээтэ: «Былыргылыы ныйманан оноһуллубут дьиннээх Моёл Ураһа ытык киһибит Борис Федорович Неустроев-Мандар Уус өр сылларга иитиэхтэн кэлбит ыра санаатынан, киһи сатабыллаах салалтатынан, мындыр толкуйунан, норуоту көбүлээн кытыннарбытынан тутулуна». Ил Дархан саха норуотун материалнай-духобунай нэһилиэстибэтин сөргүтэр бүтүүн хамсааһынна өрөспүүбүлүкэ тапба талааннаахтара кыттыспыттарын, илиилэрин сылааһын интэриитэрин санатта. Тоғус миэтэрэлээх былыргылыы оноһуулаах Моёл Ураһаны тигиигэ уонна туруорууга 20 улуустан 300 киһи хас да сыл устата сыраллаһан үлэлэспитин бэлиэтээтэ. Туос Моёл Ураһа Мандар Уус 50 сыллаах айар үлэтин үтүө түмүгэ буолар. Айсен Николаев Борис Неустроевка Саха Өрөспүүбүлүкэтин Бочуоттаах гражданинын үрдүк аатын туттарда. Баайаба сиригэр дьэндэйбит баарабай тутуу Саха сиригэр сомоболоһуу бэлиэтинэн буолар.

Балабан ыйын 27 күнүгэр Ил Дархан Саха сирин олохтоохторун Саха Өрөспүүбүлүкэтин Судаарыстыбаннаһын күнүнэн эбэрдэлээтэ. «Быйыл Саха сирин судаарыстыбаннай суверенитетин туһунан Декларация ылыллыбыта 30 сылын бэлиэтиибит. Бу — биһиги Арасыйыа федеративнай судаарыстыбатын быстыбат сорбото буоларбыт бигэ бэлиэтэ. Биһиги баайбыт, биһиги кизэн туттуубут — үгүс көпүөнэ сыраллаах үлэтин түмүгэ!

Эһиги хас биридиигит дьон олобун хаачыстыбатын төрдүттэн туспарарга, өрөспүүбүлүкэ социальнай-экономическай сайдыытынан инники күөҥнэ тахсарыгар бэйэтин үлэтинэн сүткэн кылааты киллэрэр. Сомоболоһуу, күүстээх санаа уонна дьулуурдаах буолуу төрөөбүт Сахабыт сирэ уонна дойдубут бүтүүн чэрири сайдарын тулугар хорсун сорукутары быһааран, бары ыарахаттары туоруурбутугар бигэ тирэх буолуоҕа диэн эрэнэбин!», — диэн Айсен Николаев бар дьонугар туһаайан эттэ.

Афанасий НОЕВ,
Ил Дархан пресс-сэкиретээрэ.

— АЙЫЛҔА ХАРЫСТАБЫЛА —

КУРААННААН, ЭЛБЭХ ОЙУУР БАҢААРА БЭЛИЭТЭННЭ

Быйыл кураан сайын буолан, өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн үгүс ойуур баһааратабыста. Чурапчы улуунугар умайбыт ойуур изнэ 688,4 гааба тэннэстэ. Бу туһунан Чурапчытаабы ойуур хаһаайыстыбатын салайааччыта Василий Степанов иһитиннэрэр:

— Улууска быйыл уопсайа 688,4 гаа изннээх 33 ойуур баһаара табыста. Обургу баһаардар Мырыла, Болтоно, Хатылы, Мындабаайы, Одьулуун, Хадаар нэһиликтэрин территорияларыгар бэлиэтэннэ. Таатта

улуунугар тахсыбыт баһаар Болтонобо, Хатылыга киридэ. Төһө хоромньу тахсыбытын чопчу быһаарарга үлэ ытылла турар. Быйыл күһүннү өттүгэр Мырылаба, Мындабаайыга, Болтонобо, Хатылыга, Хадаарга бэлиэтэммит улахан баһаардарга элбэх кэбиһиһээх, рулоннаммыт оттор былдьанналар.

Балабан ыйын 29 күнүгэр өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн ойуур баһаарын сезона сабылына. Ол эрэри уһуннук ардаба-хаара суох сылаас күннэр турдахтарына, иккитээн күөдүүэн

умайар кутталлаах. Сайын ардах үчүгэйдик түспэтэ. Онон үрэхтэр уулара уолла, сир, ойуур куурда-хатта. Ол иһин быйылгы баһаардар умуллубакка, уһуннук туран кизэн изннээх сирин халтылар. Баһаар сайын сүрүннээн эиттэн, күһүн киһи дьалабай сыһыаныттан тахсар. Күһүннү өттүгэр сир астааччылар, отчуттар буруйдаах буолуохтарын сөп. Умайыы биричиинэтин чуолкайдык быһаарарга баһаар надзорнай деятельноһын отдела үлэлэнэр. Ол кэнниттэн быйылгы баһаардары ырытан, улуус

таһымыгар мунньах тэриллэхтээх. Онтон нэһиликтэринэн кэлэр сылга ойуур баһаарын утары охсуһууга бэлэмнэни үлэбит сааланар.

Баһаары умуруорууга «Якутлесресурс» тэрилтэ Чурапчытаабы салаата үлэтиир. Тааттатаабы, Амматаабы, Уус Алданнаабы уонна Дьокуускайдаабы «Якутлесресурс» тэрилтэлэр, «Авиалесоохрана» тэрилтэ үлэһиттэрэ көмөлөстүлэр уонна тизиниһкэлэринэн хааччылдылар. Маны таһынан улууспут дьон-сэргэтэ көхтөөхтүк тахсан үлэлэтилэр.

Марфа ПЕТРОВА.

— ҮӨРЭХ —

ОБОЛОР АНЫГЫ ТЕХНОЛОГИЯНЫ БАҢЫЛЫЛЛАР

Балабан ыйын 29 күнүгэр бүтүн Арасыйыа үрдүнэн "Точка роста" дигэн цифровой усна гуманитарнай хайысхалары үөрэтэр кииннэр үөрүүлээх аһыллылар буолла. Бу күн Чурапчы улуусугар Р.И. Константинов аатынан Амма орто оскуолатын усна В.С. Соловьев – Болот Боотур аатынан орто оскуолатын баазаларыгар билинги олох ирдэбиллэрэ эпизиттир "Точка роста" кииннэр аһыллылар. Былырын баччаларга С.А. Новгородов аатынан Чурапчы, Д.Д. Красильников аатынан Мугудай орто оскуолаларыгар кирибит.

"Точка роста" киин үөрэнээччилэргэ элбэх сана кыабы биэрэр, аныгылы илэлэри түргэнник баһылылларга туһалаах Информатика, ОБЖ, технология уруоктара сана нымаларынан ытыллылар. Эбии үөрэхтээһин дьарыктарыгар - робототехника, саахыматка эмиз тусла усуллубуйа тэриллэр. Ол курдук, анал кабинеттарга, саахыматтыыр зонага аныгылыи оборудованиелар толору кириллэр. Оболор сэнээрэн үөрэнэллэригэр, идийэлэрин олоххо киллэрэллэригэр аныгы кыамталаах компүүтэрдэр, ноутбуктар, квадрокоптер (көтө сылдьан устар камера), виртуальной эйгэс киллэрэр ачыкы, бастагы суһал көмөнү онорорго аналлаах аныгылыи тренажер манекеннар, "3D-моделирование" тэриллэр, 3D-принтер уо.д.а. үрдүк кыамталаах медиатэриллэр бааллар. "Точка роста" киин кабинеттара Арасыйыа үрдүнэн бири анал дизайн-макеттынан оноруллар.

Бэлэз түгөн билинги ирдэбиллэн быһа бириинэн ытылынна. Киини аһар аалай лизтэни Хатылы орто оскуолатын дириэктэрэ Октябрина Петрова, нэһилиэк баһылыга Ульяна Атласова, 10-с кылаас

үөрэнээччигэ Яша Чичигинаров, сана тэриллэбит киин салайааччыга Майя Константинова үөрүүлээх быһыыга-майгыга быстылар. Салгыы РФ үөрэбин миниистирэ Сергей Кравцов, улуус баһылыга Андрей Ноговицын, улуустаагы үөрэх салалтатын начаалынныга Юрий Посельский видеонан эбэрдалэрин көрдөрдүлэр. РФ үөрэбин миниистирэ Сергей Кравцов "Точка роста" кэнэбэски идэни таларга тирэх буолар. Аныгылыи оборудованиелар оҕо сана технологиялары түргэнник баһылыырыгар, уустук задачалары суоттууругар, сана, сонун бырайыактары толкуйдууругар көмөлөһүөхтэрэ", - дигэн бэлэзэтэ. Итини тэнэ ситиһиилэри бабаран

туран, оҕо тус кыабын, талаанын арыян, идийэтин олоххо киллэрэн улааттагына, ситиһилээх, бэйэтигэр эрэллээх киһи буолар дигэтэ.

Салгыы улуус баһылыга Андрей Ноговицын сана киин аһыллыбытынан, оскуола кэлэктибин, үөрэнээччилэрин, төрөппүттэри эбэрдалээн туран, бу маньык кииннэр олоххо кириэн, үөрэх-билии хааныстыбатын тупсарыга өссө бири дабайыи оноруллубутун бэлэзэтэ.

Оттон улуустаагы үөрэх салалтатын начаалынныга Юрий Посельский эбэрдалээн туран, маньык кииннэр аһыллыахтарыттан үөрэх эйгэтигэр туох ситиһиилэр буолбуттарын билиһиннэрдэ: "Быйылгы үөрэх дьылыгар өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн 42 киин аһыллына. Биһиги улууспутугар былырын Чурапчы, Мугудай орто оскуолаларыгар кириэн, 1000-тан тахса үөрэнээччи сана оборудованиеларга үөрэнэр кыахтаммыта. Өрөспүүбүлүкэ таһымнаах күрэхтэргэ туһааннаах ситиһиилэр бааллар. Ол курдук, оболор өрөспүүбүлүкэтээҕи "РОБОТС" бэстибээл, "Ай робот" дистанционной күрэх, саахыматка "Белая ладья"

турнирын, Саха сириин чемпионаттын кыайылыахтара, призера буолулар. Оттон быйыл Хатылы, Мындабаайы оскуолаларыгар аһыллан, эмиз үгүс ситиһиилэр кэлэктэрэ дигэн эрэнэбит".

Салгыы быһа бириинэн улуустаагы үөрэх салалтатын начаалынныга солбуйааччы Анастасия Осипова эбэрдалээн, ситиһиилэри бабарда.

Хатылы оскуолатын дириэктэр Октябрина Петрова оболор аныгылыи технологиянан үөрэнэллэригэр кыабы биэрэр сайдыы сана киинэ аһыллыларга үлэлэспит, үбүнэн көмөлөспүт дьонугар-сэргэтигэр - улуус баһылыгар Андрей Ноговицынна, улуустаагы үөрэх салалтатыгар, начаалыннык Юрий Посельскийга, оскуола кэлэктиибигэр, выпускниктарыгар, төрөппүттэргэ, үөрэнээччилэргэ истинник махтанна. Ити кэнниттан сана киин хамаандатыгар учууталларга бочуотунай грамоталары, бириэмийэлэри туттардылар.

Нэһилиэк баһылыга Ульяна Атласова эбэрдалээн: "Арасыйыа куораттарын кытта тэнэ хардыылаан, оҕо сайдар киинэ аһыллар бэлэз түгэнэ Хатылы устуруйатыгар кириэр бири үөрүүлээх күнэ тосхойдо. Оскуолаба үлэһиттэр усна оболор үлэлиир, үөрэнэр усуллубуйаларын тупсарыга үгүс үлэ ытыллар. Кэлэктиип эдэримсийэн, нэһилиэккэ эдэр дьон олохсуйан илэллэриттэн киһи үөрэр".

Төрөппүттэр ааттарыттан төрөппүт кэмистиэтин бэрэссэдээтэлэ Елена Николаева эбэрдалээн:

Салгыы икки кылааһынан усна саахыматтыыр зонага маастар-кылаастар ытылыннылар. Учууталлар сана оборудованиелары билиһиннэрбиттарин мустубут дьон саргии иһиттилар. Оболор бу күннэргэ аныгылыи технология көмөтүнэн онорбут үлэлэрин ситиһии кэпсэтилар.

Ити курдук, улууспут үөрэнээччилэрэ аныгы олоххо эпизиттир сана нымалары, технологиялары үөрэхтэригэр туһанан, сайдыылаах дойду үөрэнээччилэрин кытта тэнэ үөрэх-билии киэн аартыктарын арыыахтара, үрдүк чыгчаалларын дабайыахтара.

Марфа ПЕТРОВА.

ТОЧКА РОСТА

ӨЛГӨМ ҮҮТҮ, ЭМИС ЭТИ ДЭЛЭТИИГЭ

Бүгүнгү нүөмэргэ -- Хайахсыт нэһилиэгэ ТӨРҮТ ДЬАРЫГЫ ӨРӨ ТУТАН

Хайахсыт нэһилиэгэр холбоһуктааһын 1930-1933 сс. ытыллыбыта. Ити кэмнэ Сэбиэт бэрэсэдээтэлинэн Уот Субуруускай байыаһа Филиппов Михаил Степанович (Солуомал) онгон сэжирэтээринэн Хадаар нэһилиэтин кыһыт Елисейев Дмитрий Петрович үлэлзэбиттэрэ. Очолорго холбоһуктааһын, кулаактааһын сэбиэт салалтатынан ытыллыта.

1931 с. табаарыстыба (ТСОЗ) тэриллэбит. Ол курдук, Үрэх баһыгар Куйа Халпыка кииннэн, 13 хаһаайыстыбаны холбоон, Никитин Андрей Николаевич бэрэсэдээтэллэх, Петров Николай Иванович – Эйэнкэ суоччуттаах “Кыһыл Эркээй” дьиз, Тубаһааһыга кииннэн 12 хаһаайыстыбалаах, Решетников Еремей Дмитриевич бэрэсэдээтэллэх “Куоталаһы” табаарыстыба тэриллэбит. Маннайгы бэрэсэдээтэл Еремеев Сидор Иванович, киини кэнниттэн Софронов Семен Алексеевич, Иванова Федор үлэлзэбиттэрэ. Суоччуттара – Кондратьев Семен Семенович этэ. Бэсһиннэн, Хадаар уонна Хайахсыт сирдэригэн хабаан, “Ударнай тарды” дьиз улахан табаарыстыба тэриллэбит. Киинэ Майыга баара, бэрэсэдээтэлинэн Алексеев Семен Сидорович үлэлзэбит. Хара Саһыл сиригэр Үлүйбүт алааска кииннэн “Кулаак утары” табаарыстыба тэриллэбит, бэрэсэдээтэлинэн Матвеев Гаврил Романович, киини кэнниттэн Иванов Гаврил Гаврилович, суоччутунан Эверстов Егор Иванович үлэлзэбит, киини Марков Иван солбуйбута. Үнүөлээн, Мастырынан кииннэн “Үлэһит” табаарыстыба тэриллэбит, бэрэсэдээтэлинэн Максимов Николай Игнатьевич талыллыбыта, киини кэнниттэн колхуоска кириэххэ дьэри уунуук Федупов Семен Иннокентьевич үлэлзэбит.

1934-1935сс. сэттэ табаарыстыбаны бэдэнсүтүү биэс артыалы (колхуос) онорбуттара. Ол курдук, Үрэх Бастара 1935с. “Хуосарай” колхуос, Александр Косарев аатынан буолбуттара. Хаһаайыстыба элбээбит, сирэ кэнээбит. Кыстык пизмэтэ – Ланхалааха, сайылкытара бастаан Урабаастааха, кэлин Куйа Халпыка олохсуйбуттара. Маннайгы бэрэсэдээтэлинэн Никитин Андрей Николаевич – Чуолхан, суоччутунан дээр киһи Дорофеев Максим Дмитриевич биэр сыл үлэлээн баран, кэлин үөрэххэ барбыта. Нөнүө сылыгар Косарев троцкист буолбут аатыран, колхуос Крупская аатынан уларытыллыбыта.

Бэрэсэдээтэлинэн Лукин Федот Захарович, суоччутунан Петров Николай Иванович атаммыттара. 1938с. быыбар ытыллан, бэрэсэдээтэлинэн Лукин Афанасий Захарович, суоччутунан Архипов Борис Дмитриевич талыллыбыттара.

Колхуос маннай тэриллэригэр, 1935с. табаарыстыба маарынныра, хонуу үлэтигэр күүһү түмүүтүн саҥалаабыта. Ол курдук, 7 эр ыанар ынахтаабы, ол онугар 30 көлүүр оустаабы, 20 көлө аттаабы.

1937с. Кэтит Күөлгэ кииннэх “Түмсүү” колхуос тэриллэр. Бэрэсэдээтэлинэн Филиппов Афанасий Кириллович талыллыбыта.

1938с. “Кыһыл Ньинда” табаарыстыба, суоччут Борисов Дмитрий Яковлевич, ити дьыл ахсыннытыгар оройуоннаабы сир салаатыттан Пирожков Константин Ванифатьевич тахсан, муньахтаан 70 хаһаайыстыбалаах бэдэн Буденная аатынан колхуосу тэрийбитэ. Бэрэсэдээтэл Иванов Федор Гаврилович салалтатынан хаһаайыстыба үлэтин саҥалаабыта. Онгон “Кулаак утары” табаарыстыба онугар 58 хаһаайыстыбалаах “Социализм суола” колхуос тэриллэбит. Бэрэсэдээтэл Иванов Г.Г., суоччутунан Эверстов Е.И. хаалбыта. “Үлэһит” табаарыстыба онугар Пушкин аатынан колхуос тэриллэбит.

“Пушкин” уонна “Крупская” колхуостар холбоһоннор Хайахсыт нэһилиэгэр 1951-1957 сылларга “Победа” колхуос баар буолбута. Бэрэсэдээтэл Климов Михаил Дмитриевич, солбуйааччы бэрэсэдээтэл Поисеев Константин Иванович II, сельсэбиэт бэрэсэдээтэлинэн Тимофеев Афанасий Васильевич, буһаалтырынан Божедонов Василий Петрович үлэлзэбиттэрэ. Биригэдиирдэр–Михайлов С.А., Флегонтов П.П., Петров Р.Е., Петров В.П.

1946 с. 18 киһи “За доблестный труд в ВОВ 1941-1945гг.” мэтээлинэн наҕараадалааммыта. Кэлин 1947-1949 сс. итинник мэтээлинэн 24 киһи наҕараадалааммыта. Ыанныксыт Назарова Елена Егоровна – оройуон, өрөспүүбүлүкэ тыа хаһаайыстыбатын быыстапкатын хас да төгүллэх кыттылаабы, САССР Верховнай Сэбиэтин Президиумун Бочуотунай грамотатынан наҕараадалааммыта. Маны тэнэ Бүтүн Сойуустаабы Тыа хаһаайыстыбатын быыстапкатыгар нэһиликтэн бастакынан кыттыбыта уонна мэтээлинэн наҕараадалааммыта, 1955 с. оройуон Сэбиэтин дыкутаатынан талыллыбыта.

Оройуон уонна өрөспүүбүлүкэ тыа

хаһаайыстыбатын быыстапкатыгар хас да төгүллээн кыттыбыт дьоннор: Назаров Савва Саввич, Тимофеева Татьяна Ивановна, Михайлов Степан Андреевич, Денисов Егор Николаевич, Яковлев Михаил Григорьевич, Васильев Егор Дмитриевич, Дьяковская Петр Егорович. 23 киһи “Коммунистический үлэ удаарынныктара” буолбуттара.

Хайахсыт отделениета ордук үчүгэйдик VIII-IX-с пятилеткаларга таһаарылаахтык үлэлзэбит. Ол курдук, социалистический куоталаһыга оройуонна, өрөспүүбүлүкэ мизстэлэһэн, бастыһар кэжэлэригэр сылдыбыта, хас да төгүл матасылык, массыына пуондалара үчүгэй үлэһиттэргэ бэриллэбит. Өрөспүүбүлүкэ Өйөсүнүк Знамятын үйэ-саас тухары ылар чэстэммиттэрэ. Ол курдук, отделение 8 матасылык, 2 УАЗ бортовой, 1 “Москвич”, 1 ЛуАЗ массыына пуондаларынан бириэмийэлэммитэ. Сыл түмүктэринэн итиннэ кыстыкка, сайынны от үлэтигэр, үт ыамыгар бастаан, көһөрүлү сылдыар Знамялары ылаттыра. Отделение экономический өттүнэн ааһан-суоттаан үлэлэһиниттэн, үтү-эти туттарыттан хас да сыл түмүгүнэн 13-с хамнаһы оробуочайдар үлэлэстэлэрин ситиспитэ. Маны тэнэ IX-XII-с пятилеткалар түмүктэринэн социалистический куоталаһыга кыттан, икки төгүл РСФСР-га мизстэлэһэн, маннай духовой оркестр компилигэ кулуупка, ыччаттарга бэриллэбит, иккиһин мизстэлэһэн, очотосу харчынан 2000 солкубайынан, РСФСР бочуоттаах аымпынан наҕараадалааммыта. Былааннаах үлэлэр олоххо кириэн иһэллэриттэн бары үлэһиттэр өйдөрө-санаалара көтөүллэн, түмсүүлэхтик үлэһиттэрэ. IX-с пятилетка сылларыгар Ыанныксыттар отделение урдунан биэр фуражнай ынахтан 1916-2000 кг үтү ыры ситиһаллара. Отделение сурун көрдөрүтэ. 1981с. рекорд – үт валовыйа 771 т, үтү туттарыыга 62 т. 1982 с. эти туттарыы 199 т буолбута. Кыстыкка бороон эбиллэбит биэр тебэ 134 кг, ныйра дьыалабыа тахсыта 84%, кулун дьыалабыа тахсыта 79%. 1975с. “Баһырбас” фермата биэр фуражнай ынахтан 2276 кг үтү ыабыта. 1968 с. 276 т от оттоммута.

Ыанныксыттар Протасова Акулина Гаврильевна (3500 кг), Сысолытина Варвара Васильевна “Бочуот Знага” уордьанынан наҕараадалааммыттара. Ноева Лилия Ивановна 2786 кг биэр фуражнай ынахтан

ыабыта. Буһууттар Кондратьев И.Г. – 3961 солк. буһууһа (1983 с.), Лукин К. К. у.д.а. үрдүк көрдөрүүнү ситиспиттэрэ, отделение урдунан 9991 солк. буһууһа. Сылгыһыттар: Дьяковская Петр Егорович, Кондратьев Николай Филиппович пятилетка удаарынныктарынан буолбуттара. Пятилетка удаарынныкта Дьяковская Петр Егорович 1957 с. БСТХБ кыттылаабы, 1968 с. бороонса мэтээлинэн наҕараадалааммыта. 1969–80 сс. “Коммунистический үлэ удаарынныкта”, 1970 с. “За доблестный труд в ознаменовании 100-летия со дня рождения В.И.Ленина” мэтээлинэн бэлэстэммитэ.

Тутууга 200 сүөһү кириэр сана комплексоной-механизированной 3 кыстык хотону (Сэмэн Үрүһэ, Үнүөлэ, Кэтит Күөл) сүөсүтүтүргэ 4 кыбартыраларга 3 дьизни, механизированной дойкалаах 3 сайылк ферманы (200 мизстэлэх) Балыттыма, Маандай, Үөт туттуттара. Аҕас Күөл, Сэмэн Үрүһэ, Үнүөлэ, Баһырбаска, Маандайга, Үөт фермаларыгар сана үрдүк күүрүүлэх уот лиинийэтэ тардыллыбыта. Мэнэри Үрүһэ 200 сүөһү кириэр кыстык хотону, 2 кыбартыраларга дьиз, 2 боксалаах гараас, ыраах Нуотара үрүһэ 150 субан сүөһү кириэр хотону, Торбос Күөлүгэр, Күөх Оттооххо, Мэнэригэ сылгы баазалара тутуллубуттара. Социальной-култуурунай тутууга 320 мизстэлэх сана оскуола, учууталлар уопсайдара, 200 мизстэлэх сана кулууп, 20 мизстэлэх улахан хонуулааһа, баһаарынай эбийиэктэх таас блогунаан гараас тутуллубута. Бардыгыйтэн Бэллийэ дьизни 25 км усталаах сайылк быһыта тутуллубута. Хайахсыттан Куоллара дьизни суол оноһуллан үлэһэ кирибит.

Сир оноһууттар Мэнэри үрэххэ 1969-70 сс. 744 гектардаах сир дүлүгата, талаба олоһон, хорутуллан, катоктанан үлэһэ кирибит. Кэлин ити үрэххэ 4 аһыллар-сабыллар ааннаах 7 типоай быһыттар тутуллубуттара. Кириллин алаһыгар 60 гектардаах саналыы бурдук сирин бүтэйдэрэ оноһуллубуттара. Ыт Сынааһар 30 гектарга оросительнай установкаах түгүбэр астаах, сиплэскэ, сүөһүгэ эбии аһылыка аналлаах сир оноһуллубута.

220 туонна кириэр 3 сиплэс угуллар дьаамалара оноһуллубуттара.

Ити курдук, Хайахсыт үлэһит дьон ханык да кэмнэ тулуурдаах, биэр түмсүүлэх өйө-санааба кириэн, ыраакаттары туоруур үтүө үгэстэрэ көлүөнэттэн-көлүөнэ бэриллэн иһэр.

ТЫА ХАҤААЙЫСТЫБАТЫН БИЛИННИТЭ

Хайахсыт нэһилиэтин изнэ – 44 375 гектар. Тыа хаһаайыстыбатыгар аналлаах сирэ – 6273 гектар, оттуур ходоһа изнэ – 3102 гектар. Бааһынай 11 хаһаайыстыба уонна 52 кэтэх хаһаайыстыбалаах ыал баар. Сүөһү ахсаана 2020 сыл алтынны 1 күнүсэри туругунаан—1191, ол иһигэр ынаба—315, сылгы—929, ол иһигэр бизтэ—504. Ону тэнэ 37 сибинньэ, 88 куурусса, 30 кролик баар.

Быйылгы сылга үүхэ 320,84 туонна былааннаахтыын 9 ый түмүгүнэн 254,1 туоннаны ыан, былааны 80 % топорон иһэбит. Хаалбыт 3 ыйга үлүтү былаанын топорорго үлэлэһэбит. Ааспыт сылтан үтү, эти, атын да бородуусууаны батарыыга “Меркурий” федеральной бырагырааманан үлэлибит.

Нэһилиэтигэр арыы сыаба үчүгэйдик үлэлиир. Маастарынан Новгородава Христина Леонидовна, лаборанынан Павлова Елена Михайловна, оробуочайынан Неустроев Дмитрий Иннокентьевич сайын таһаарылаахтык үлэлэтилэр. Ол курдук, дьаһалта тыраактарын арендаба ылан, эдэр механизатор Назаров Егор Николаевич биэр да күн өрөөбөккө, үтү таһан, нэһилиэтиннэ махталын ылаан ыппа.

Бэтэринээрнай-учаастакыт-сэбидиссэйинэн Назарова Юрбина Георгиевна, бэтэринээрнай бизлэринэн Ксенофонтов Николай Афанасьевич, Степанида

Гаврильевна Герасимова үрдүк таһаарылаахтык үлэли сылдыаллар. Кирилл көбүлэһиниринэн ынах сүөһүнү бэрэстэһин үлэһэ ытыллыбыта. Бу сана дьаһал кыстыкка кириигэ көдүүстээбэ көһүннэ. Хаһаайыстыбалар, биридиплээн ыаллар сүөһүлэрэ сүтүүтэ аңаата, субан сүөһү хомуурун эрийэ биллэрдик чаһылиппа.

Сайын “Балыттыма” сайылкка Каженин Прокопий Николаевич бааһынай хаһаайыстыба барыта 35 ыанар ынабы, 30 ныйрайы, 6 сибинньэни, 2 козаны таһааран сайылатта уонна Кэтит Күөл сайылгыгар эдэр бааһынай хаһаайыстыба (сал. Борисов Айсен Васильевич) барыта 26 ыанар ынабы, 19 ныйрайы, 5 сибинньэни, 5 күһү, 20 куурусаны итэн, таһаарылаахтык үлэлэстэ.

Үс эдэр ыал—Ольга Дмитриевна, Сергей Петрович Борисовтар, Ньургунна Сергеевна, Николай Ильич Бандеровтар, Анастасия Михайловна, Семен Михайлович Дьяковскайдар тердус олоһоммуттарынан улуус граны “Мындабайы” ТХПК-тан тыһы ныйрайдэри бэлэх тутан үөрүүлэр улахан.

Быйылгы сылга олуту былаана 1750,0 туонна, барыта 1540 туонна соротуопкаланан былаан 88% туолла. Дойдуга 1130 туонна оттонно. Мобильнай биригэздэнэн Мэнэри Үрүһэ 410 туонна от оттонно, кураан дьыл турбутунан, 5 механизированной звено тахсан үрэххэ үлэлэстэ.

Тыа хаһаайыстыбатын министрствэтин иһинэн 2012 сылтан үлэлиир “Эдэр фермери өйөөһүн” бырагыраама нэһилиэтигиттэн 8 киһи гран ылан үлэли сылдыаллар. Ордук үчүгэй көрдөрүүлэх Каженин Прокопий Николаевич, Федотова Ольга Ивановна, Борисов Айсен Васильевич, Дорофеев Виталий Викторович үлэли сылдыаллар. Быйыл Чурапчы улуутун граныгар кыттан, Каженин П.Н. МТЗ тыраактар ыппа. 2019 сылтан 2 бааһынай хаһаайыстыба 5 сыллаах былаанарын топорон очуоттаатылар.

Сылгы баазатыгар уонна сылгы иһитигэр чуолпан үчүгэй көрдөрүүлэх бааһынай хаһаайыстыбаларынан Кондратьев Н.Н., Филиппов П.И., Софронов Н.В., Евграфов А.А., Потапов А.Н. буолаллар.

“Устойчивое развитие сельских территорий на 2014-2017 годы и на период до 2020 года” дьиз сыллаах федеральной бырагырааманан уопсайа 10 топору хаа-чылылаах дьиз тутуллан, эдэр дьон тыаба олохсуйуларыгар сүрүн тирэх буолла.

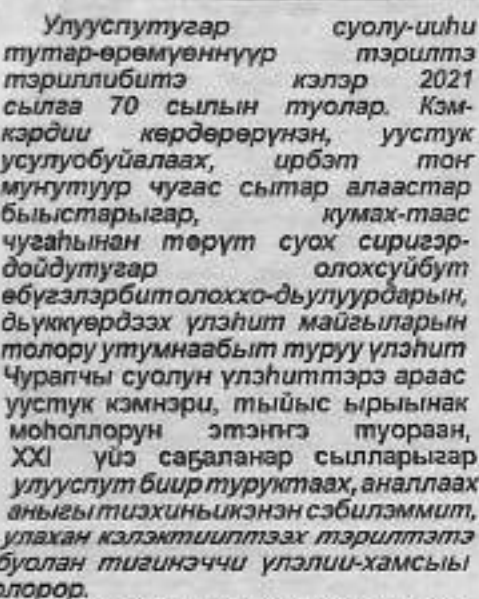
Сылын аайы сүөһүгэ эбии аһылыгы комбикорманы, эбизни “Чурапчы” ТХПК нөнүө үт сүтүгэр ылабыт, ол курдук, Быйыл 9 туонна комбикорманы, 4 туонна эбизни ылыбыт. Ону тэнэ Хатаастаабы сибинньэ иһэр комплекстан сибинньэ оҕопорун эмиз үт сүтүгэр ылыбыт. Быйыл 35 сибинньэ оҕото кэлтэ, Быйыл улууска биллэриллэбит “Дьизбэр олоҕо” дьиз кэргэн экономикаһын дьарыктан” дьиз бырагырааманан Дьокуускайдаабы көтөрү иһэр фабрикаһтан 88 куурусса, 2 сибинньэ оҕото уонна 17 тэпилиссэ кэлэн нэһилиэтиннэ дьарыктаах буолууттар төһүү күүс буолла.

Быйылгы кыстыкка сүөһүбүтүн, сылгыбытын этэннэ кыстатара, ытыллар бородуусууаны элбэтигэр бары күүсүтүн-кыахтытын ууран үлэлиэхтэ.

Константин АРЖАКОВ, нэһилиэк дьаһалтатын тыа хаһаайыстыбатыгар исписэлиһэ.

Баһаһаны бэлэмнээтэ Алексей СЛЕПЦОВ

СУОЛБУТ—ИСПИТ БИГЭ ТУРУКТААХ, ХААЧЫСТЫБАЛААХ БУОЛУУТУГАР

Сурун сакаасчылт "Булүү"
федеральный суол управлениетын
салайааччыта Н.И. Андреев: "Кэлэр
сылларга бу үлэлэр өссө күүскэ
ытыллан, Саха Өрөспүүбүлүкэтэ
төрүтэммитэ 100 сылын көрсө

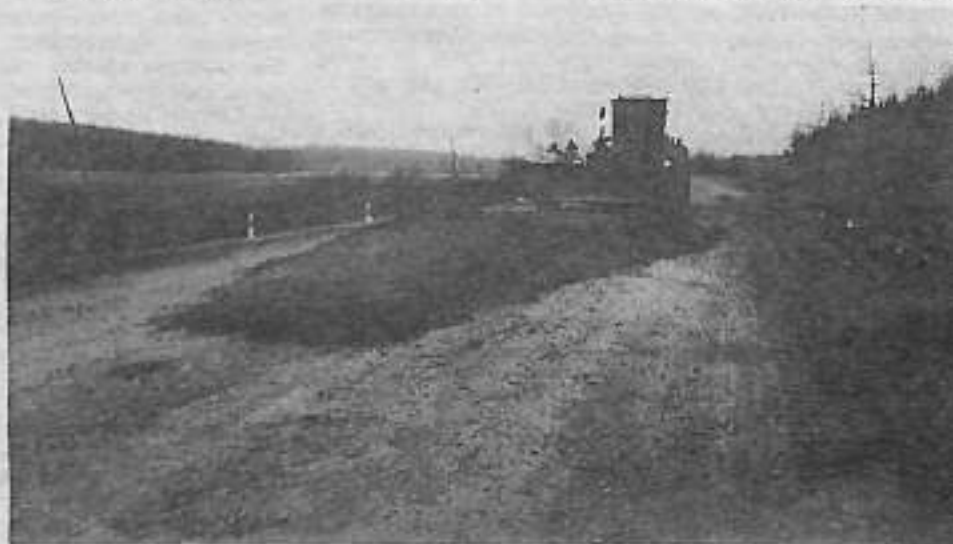
Үелэ гэгтгэмтэй үчаастагтарга үлэ эрдэ оношуллубут бырайыак чэрчитинэн ытылынна, ол түмүгэр манна туттуллар кумах-таас барыта тизлэн кэлэригэр ааспыт үйэ 70-80-с ыылларыгар тутулубут буор суолбу улаханнык айгыраата. Анаардас кумах таһымыгар 25-40 туонна ыарахан уйуктаах автосамосваллар күннэри-түүннэри тохтообокко, ону тэнэ хоту улуустарга тийиэхтээх уматык таһар 60 туонналаах бензовозтар холуонналарга тилигин быспакка, күнү-дьылы баттаһа айанныыллар. Маннык улахан ноборуусканы биһиги суолбут хайдах да уйар туруга суоҕун илэ харахтыгынан бары көрөбүт. Бу болпурүс РосАвтодор, «Бүлүү» суолун управлениетын салалтатын ахсаабат болгомтотугар турарын үгүс-элбэх бэрэбиэркэлэр, хамыһыйалар кэлэн барбыттара да туоһулуур. Ол курдук, бу сайын управление салалтата, туһааннаах отделлар исписэлиистэрэ, ону таһынан «Росдортехнология» дизн суолу хонтуруоллуур федеральнай ээрилтэ Хабаровскай, Воронеж куораттартан кэлэр бэрэбиэркэлэрин аастыбыт. Ирбэт тон усулсубуйатыгар суолу тутуу күчүмзэйдэрин өйдүүлэр эрэри үлэбит сүрүн хайыскатын, тырааныспар харгыһа суох айаннырын ирдииллэр, сөптөөх субэни, туруорса

Кэлэктииппитигэр 60-ча

A black and white photograph showing a steam locomotive at a station. Two men are standing in the foreground, looking towards the train. The locomotive has a circular logo on its side. The scene is outdoors, with a clear sky and some structures visible in the background.

Суулбут бигэ туруктаах
хаачыстыбалаах буолуутугар бийиги
тэрилтэбит үлэһиттэрэ күннэтэ
куурааннаах үлэ үгэнигэр сылдыаллар.

Кэлсэттэ Алексей СЛЕПЦОВ

— БИЙНЭХЭ СУРУЙАЛЛАР —

МИН ДИРИЭКТЭРДЭРИМ

Мин бастагы кылааска кириэрбэр оокуолабыт дириэктэр Николай Саввич Соловьев этэ. Бастагы кылааһы бүтэрбит сайыммар Аба дойдуну көмүскүүр сэрри сабаламмыта. Сэрри сылларыгар үс дириэктэр утуу-субуу сэрригэ барбыттара. Николай Саввич кэнниттэн Николай Иванович Платонов диэн дириэктэр үлэлээн иһэн, сыл да буолбакка, сэрригэ барбыта. Николай Иванович — Калиостена, Калиста, Сата Ивановалар биригэ төрөөбүт убайдар этэ. Онтон бу үс биригэ төрөөбүт кыргыттар биригэ төрөөбүт Георгий, Василий, Башариннар кэргэттэрэ этилэр. Сата Иванованы үчүгүйдик билэбин — педучилищега түөрт сыл устата биһигини устуруйаба үөрэппитэ. Кини Василий Башарин кэргэнэ, биһиги Виктор Ильич Башаринныын. Хатаска үлэпиэр эрдэхпитинэ, сылдыар этибит. Сата Иванова кэргэниттэн икки кыыстаах хаалбыта. Кыргыттар Москвага үөрэнэн, биридэстэрэ киргиз уолугар кэргэн тахсан онно олохсуйбут. Сата Иванова иккис кыыһыгар Москвага олорор сурахтааба. Калистаны, Георгий Иванович иккис кэргэнин, биридэ эмэ көрөр этим. Оттон Калиостена Иванова эрдэ бу дойдуттан барбыт этэ. Кинилэр уоллара — бары билэр киһибит Карл Башарин. Кытаанааха дириэктэринэн үлэлээбит убайдар Николай Иванович Платонов сэрри хонуутугар охтубута. Кинини солбуйан мин убайым Роман Семенович Дьяковский дириэктэринэн үлэлээн иһэн, 1942с. атырдьах ыйын 17 күнүгэр Чурапчыттан сэрригэ барбыта. 1943с. политрук ахсынны ыйга Киевскэй уобалас Новочеркассы диэн куораты ылыы иһин кыргыһыга охтубута. Кини аата ол куоракка буйууннарга аняммыт пэаматынныкка суруллан турар. Сэрри иннинээдэ Кытаанаах оокуолатыгар үлэлээбит дириэктэрдэртэн өссө Кытаанаах оокуолатын 1933с. туттарбыт Петр Петрович Барашков сэрри актыыбынай кыттылааба. Кини дириэктэринэн үлэлии олордобуна, 1933с. муус устар ыйга тыаба үүнэн турар мастары-тииттэри Кытаанаах очотообу кыра бизс колхуоска кэрдэн, тизээн киллэрэн, сэттинньи ый сабаланытыгар сана улахан оокуоланы тутан бүтэрбиттэрэ. Оокуола "Г" булукуба курдук быһыылааба, кизн көрдүдүрдээбэ. Оокуола улахан буолан 1939с. Чурапчыга бастагы орто оокуола Кытаанааха аһылынааба дии. Оокуола 75 сыллаах үбүлүүгүгэр ыныраары, мин Петр Петрович Барашковка анаан кириэ сылдыбытым. Петр Петрович ыарыттар буолан кыайан кэлбэтэбэ. Кини кэлбэтэбиттэн учууталым Конон Михайлович Матвеев олус хомойбута. Кини Петр Петрович үөрэнээччигэ эбит. Учуутала кэлэрин, көрсүбүн олус күүппүт этэ. Конон Михайлович, ол хомолтоото да охсубута буолуо, үбүлүү кэнниттэн абылаах хоноот, эмискэ ыалдьан олохтон барбыта.

Оттон мин убайыттан 1942с. атырдьах ыйын 16 күнүттэн дьыаланы туһунан, бирикээс тахсан, Иван Иванович Макаров дириэктэринэн ананан, сэрри ыарахан сылларыгар үлэлээбитэ. Кини 1946с. алтынны ыйга олохтон туораабыта. Кини төрөөбүтүнэ Никитин диэн эбит. Төрөөбүт абаа Алексеи Никитин диэн-Сылан Улахан Күөлүн олохтообу этэ. Дьон кинини Уһун Өлөксөй диэн ааттыыллара Иван Иванович кыра эрдэбинэ, ийэтэ өлөн таайыгар Иван Макаровка иитиллибит. Онон Макаров буолбут. Кини атаба ыалдьар буолан содьонноон хаамара, ол иһин сэрригэ барбатаба. Сэрри сылларыгар төрөөбүт абаа кэргэттэринэн кэлэн Иван Ивановичка олорбуттара. абаа, мааччаа ийэтэ Маайа, балта Дьэбдиз уонна бырааттара. Сэрри сылларынаабы дириэктэрдэр нэһилиэк олохтоохторун сэрри, сут-кураан ыарахан сылларын тэннэ санныларыгар сүксэн кыайыны

уһансыбыттарын, күннээдэ олобу сырдатан, араадыа, бэчээт сонунун кэпсээн, кыайыга эрли күүдүтэн, төһөлөөх үлэни ыыппыттарын сэрри, тыл бэтэрээннэрэ, очотообу ыччаттар олус үчүгүйдик билэбит, сүрэхпитигэр сөнөрдөн, олохлут устата илдьэ сыдыабыт.

Иван Иванович 1945с. үөрэх дьыла бүтөн иннинэ, Чурапчыттан Александра Дмитриевна Ефремова диэн, очотообуга социальной харалта үлэһитин кэргэн ылан Кытаанааха абаалыта Александра Дмитриевна биригэ төрөөбүтубайа Петр Дмитриевич Ефремов сэрри иннинэ Кытаанаах оокуолатыгар учууталлаабыта, сэрри актыыбынай кыттылааба этэ. Төрүттэрэ — одьулууннар.

Иван Иванович Макаров кэргэнинэн уһуннук олорбото, 1946с. алтынны ыйга ыалдьан өлбүтэ. Абаа Өлөксөй ошоньор атынан дойдутугар Улахан Күөлгэ илдьэн унуох тулпута. Оттон Александра Дмитриевна абылаах ыйдаах уолун илдьэ, Чурапчыга эмиз социальной харалтага үлэлээбитэ. Калинин убайа Петр Дмитриевич Покровскайга көһөрөн ылыта. Онно тийэн эмиз идэтинэн үлэлээн, пенсияга тахсыбыта. Сизэнэрин бөбөйдүдэн, сааһыран орто дойдуттан барбыта. Кинилэр соботох уоллара Владимир Иванович Макаров Покровскайга баар. Үлэһит, ыал буолан, эһэ аатын сүгэн, дьонун Макаровтар удыурдарын тэнитэн дьонуннаахтык олорор.

Манна бири этэр наада. 1993с. "Чурапчы алдархайа" диэн кинигэ тахсыбыта. Чурапчы дьонун күүс өттүнэн көһөрүү туһунан ыстатыйалар, актыылар хомуруннуукара. Бу кинигэ "Ыһырык кэм этэ" диэн ыстатыйа тахсан, биһигини, кытаанахтары, соһуппуга, долгуппуга, кырдыгы ирдиргэ күһүйбүтэ. Мин пенсияга тахсан баран, бэтэрээннэр сэлбэттэрин бэрэссэдээтэлинэн 15 сыл үлэлээбитим. Ыстатыйаны аабаат, бэтэрээннэр муннахтарын тэрийбитим. Бэтэрээннэр онно бу ыстатыйа сымыйатын, холууннарылаах еттүлүгүн ирдэһэргэ эппиттэрэ. Мин өрөспүүбүлүкэ хаһыатыгар ыстатыйа суруйан киллэрбитим. Ол эрэри ол матырыйаал тахсыбатаба. Онон суут некуе кырдыкпытын булбуппуга — "Чурапчы алдархайа" кинигэ убайым Р.С. Дьяковскай уонна И.И. Макаров ааттарын кирттир ыстатыйа оруна суох суруллубута дакаастаммыта.

С.З. Борисов — уһуннук партия обкомун сакрэтэринэн үлэлээбит үлэтин сыаналааһынна бу көһүү болпуруоһа эмиз таарылынна, бу ыстатыйа эмиз ахтылынна. Мин Верховнай Сэбиэт бэрэссэдээтэлинэн үлэлээбит Е.Н. Горохованы дьүөгэм Елена Федоровна Иванова дьэтигэр хаста да көрсүбүтүм. Кини Эдьигээн оройуонугар райкомол сакрэтэринэн үлэлии сылдьан Наатараба сылдыбыт эбит, онно бизрэк үрдүгэр 150-ча киһи көмүллэ сытар сирин көрбүтүн, ону олохтоохтор ити көһүүгэ кэлбит чурапчылар уонна эмиз сыылкаба кэлбит Прибалтика омуктарын дьонно көмүллэн сыталларын эппиттэр. Олус хараастан кэпсээбитэ. Биһигин ол дьон унуохтара суохтар. Өлүөнэ эбэбит суурайан кэбиспит. Көһүүлэр бастагы бара сылдьан, хайахсыттар туруорбут уһун ураастара — кэриэстэбил остуолбалара эрэ көстөр. Онон актыы суруйар дьон булгуччу дьин кырдыгы эрэ суруйуохтаахтар. Кытаанаах оокуолатыгар Иван Иванович Макаров өлбүтүн кэнниттэн, мин үөрэтэр-үлэпиэр кэмнэрбэр улахан хаһаайыстыбанньык, үлэһит, кэскиллээдэ тэрийэ сатыыр дириэктэрдэр үлэлээн ааспыттара. 8 кылааһы астарары оокуолага эбии тутууну учууталлар бэйэлэрэ, дириэктэр Дьяконов Л.А. салалтатынан, кини барбытын кэннэ бири сыл дириэктэрдээри, Коркин И.И. орто оокуоланы астарары,

улахан сана интэринээт дьэтиин эмиз оокуола үлэһиттэрин, улахан кылаас уолаттарын күүһүнэн ыыппыттара. 1933 с. тутуллубут оокуоланы элбэх өрөмүөнү ытан, өйөөн-тайаан бийылгы дьылга дьэри үлэлээбитин дириэктэр И.П. Пономарев онорбута. Быларыын олох сууллаары ғынан, оһолор кулуубунан, интэринээт дьэи сорох хосторунан эгин тарбаһан үөрэнэ сылдыаллар. Бийыл эргэ оокуолабытын көтүрүүгэ нэһилиэк кырдыаастара мустан, оокуолабытын кытта сахалыы сизэринэн быраһаайдастыбыт. уот отуннубут, аһаттыбыт, ыччаты 87 сыл устата иитиигэ-үөрэтиигэ, олоххо аһарыга үтүөтүн-өһөтүн аһынныбыт, бу орто дойдуга туох барыта кырдыарын, алдыанарын эттибит, ити сыллар тухары үтүө үлэтин устуруйата сана таас оокуолага көһөн үйэ тухары кэпсээннэ сылдыабын, умкуллуо суоһун, бэйэтин бодото хаартыскаба, уруһуйга үйэтиллибизин мэктиэлээтибит. Оокуолабыт барахсан көтүрүлүргүгэр хайдах эрэ куһаҥан аһа буоллубут...

Сана оокуолага аныгылыы айымнылаах дириэктэрдэр үлэлээтэрэ, кэпсээннэ, сэлээннэ сылдыахтара.

Бу мин ахтан ааспыт сэрри иннинээдэ уонна сэрри сылларыгар үлэлээбит дириэктэр Иван Иванович Макаров итэн таһаарыт биһиги кизн туттар оокуолабыт үөрэнээчилэрин кытта үйэ-саас тухары саха дьонун кизн туттууга буолан ахтыла туруохтара, бастагы учуонайдар Г.Г. Макаров, А.А. Макаров, Д.С. Макаров, наука доктордара Б.Н. Попов, А.П. Оконешикова, Е.Н. Коржина, Социалистическай үлэ Дьоруойа, 4 төгүллээх ССРС Верховнай Сэбиэтин дьокутаата Е.И. Новородова, РСФСР үтүөлээх учуутала А.П. Ермолаев, Саха АССР үтүөлээх учууталлара Е.Н. Новородов, Н.И. Дьяковскай, ССРС үөрэҕиритин туйууннара Т.С. Кононова, Ф.И. Иванова, РСФСР үөрэҕиритин туйууна, бастагы "Методист учууталлартан" биридэстэрэ П.С. Дьяковскай, уонунан аабыллар үөрэҕирит, медицина туйууннара, Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр бастагы хайыһар успуордугар үтүөлээх тирээнэр И.Н. Попов, элбэх ахсааннаах успуорт араас көрүнүгүгэр маастардар, норуодунай суруйааччы В.С. Яковлев, суруйааччы В. Яковлев, хаһаайыстыбаннай, сэбизскэй салайааччылар В.Х. Жебсаин, А.В. Ефремов, Е.И. Захаров, А.Т. Карсанеева, Е.Д. Барашкова уонна да атыттар — бу бука сэрри сылларыгар дириэктэринэн үлэлээбит И.И. Макаров үөрэнээчилэрэ, иппит дьонно.

Мин дириэктэрдэрим Н.С. Соловьев, Н.И. Платонов, Р.С. Дьяковскай, И.И. Макаров — сэрри сылларын дириэктэрдэрэ — биһигини сэрригэ көмүскээбиттэрэ, биһигини сут-кураан сылларга тыыннаах ордорбуттара, үлэһит онорбуттара. Кинилэр мэлдьи биһигини кытта!

Кинилэр ааттара сана таас оокуолабытыгар көстүүлээх миэстэбэ суруллуохтара диэн эрэнэбин.

Дириэктэрдэриин актыыбыча, куорат педучилищетыгар Саха АССР үтүөлээх учуутала, кэлин үөрэх министириинэн үлэлээбит Константин Дмитриевич Потаповы бары араас оройуонтан мустан үөрэммит оһолоро мэлдьи махталынан эрэ ахтабыт. Аба дойдуну көмүскүүр Улуу сэрри актыыбынай кыттылааба, майор К.Д. Потапов педучилищега дириэктэрдир кэмгэр политикаба, олоххо-дьаһаха уустук балаһыанньалар бааллара: Г.П. Башарины национализмга буруйдуур кэмнэригэр "Правда" хаһааха ыстатыйа тахсарын кытта биһигэ педучилищега саха литэрэтиирэтин уруктара тохтообуттара, учууталбыт, Амма киһитэ В.Н. Пахомов үлэтигэр уурайыта, кэлин уруктар эмиз ытыллар буолбуттара да, бастааһаннай үөрэтэр учууталбыт

суох буолбута, педагогическай үнүстүүт устудьуоннара: кэлин суруйааччы буолбут Уйбаан Дуол, Эрчимэн, Артамонов о.д.а. быстах солбуйбуттара. Судаарыстыбаннай экссэмэммит чугаһаабытыгар, дириэктэригэр кириэн туруорсан, дьэ, Н.А. Аллаабыскай ананан кэлбитэ. Куоракка быһыы-майгы сороһор уустугура, ол сылларга куораттыгар сана тырааныспар көрүнэ — тумустаах кыра автобустар кэлбиттэрэ. Биһиги интэриэһиргээн куорат устун айанныырбыт, суоппардара нууччалар этэ, биһиги бэйэбит икки ардыбытыгар сахалыы кэпсэттэхпитинэ, кыһыраллара, сороһор кириэи буола сыһара. Манньык уустук кэмнэ биһиги дириэктэригэр К.Д. Потапов баһылыктаах педучилище учууталларын кэлэтиибэ мэлдьи үөрэнээчилэрин — устудьуоннарын хараанныыллара, көмүскүүлэрэ. Биһиги учууталларбыт — РСФСР үтүөлээх учуутала, завуч М.П. Романов, Саха АССР үтүөлээх учууталлара К.И. Филиппова, А.И. Расторгуев, А.Г. Антипин, В.В. Варакина, Т.А. Синявина, К.С. Аржакова у.д.а. бары омуктарынан нуучча этилэрэ, үйэлэрин тухары учууталлары бэлэмнииргэ олохторун анаабыт үтүөкэн дьон этилэр, биһиги мэлдьи дурдалаах — хаххалаах, көмүскэллээх буоларбытын билэрбит.

Дьэ, онтон бастагы үлэпиэр сылларбар Хатаска дириэктэринэн Саха АССР үтүөлээх учуутала Парфений Никитич Самсонов этэ, онтон кини кэргэнэ РСФСР үтүөлээх учуутала, "Ленин" уордьяннаах Надежда Евменьевна Самсонова сыл ахсын нулевой кылаастары үөрэтэрэ, биһиги мэлдьи ааһар, суоттуур, суруйар буолбут оһолору I-кы кылааска ыларбыт.

Мин Хатаска үлэлии тийэрбэр кэлэтиип үксэ кырдыаба — 40-тан тахса сыл үлэлээбит, араас ааттаах — суоплаах үлэ үлэһит дьон этилэр: үйэлэрин тухары учууталлар. Дьэ, ити сылларга бизнсийбэ тахсыы сокуона тахсыбыта, оо, дьэ, биһиги учууталларбыт үөрбүттэринэн, сүргэлэрэ көтөбүлүбүтүн! Холобур, ырааһыт Күннэй хос эһэтэ Михаил Ильич Попов — 50-тан тахса сыл үлэлээбит география учуутала, оһолоро бары ыраах сирдэринэн үлэлии-олоро сылдыаллара. Кэргэнэ кырдыаба, үлэлээбит этэ. Ону тэнэ Надежда Иванова Чегдаева диэн начаалынай кылаас учуутала баара. Кэргэнэ, оһото эдэр эрдэбинэ олохтон бараннар суос-соботох этэ, ыарыттар. Очолорго кылааска оһо элбэх буолара, Надежда Иванова күн аайы сүүһүнэн тэтэрээти бэрэбизкэлиэн наада, оокуопаттан чугас олороро. Мин оокуола оһолорунан суумкатын аһалтарарым, илтэрэрим. Бука бары бизнсийбэ үөрэ-көтө тахсан барбыттара. Парфений Никитичи дириэктэриттэн уурайытыгар ронолар көрдөспүттэрэ, ылымматара, эппитэ: "Норуот үлэтин түмүгүнэн судаарыстыба биһигэ сыныннар кыах бизрэ, ону туһанар сеп. Мин сынынналанна олорон эрэ начаалынай кылаастарга нуучча тылыгар үөрэнэр учебнигы суруйуом, ол туһата улахан буолуо," — диэн. Уонна ол эппит тылын толорбута. Онон биһигин оһолор кини учебнигынан үөрэнэллэр.

Чэ, манан дириэктэрдэрим туһунан үтүө өйдөбүлүн, махталбын тохтотуум... Сааһыран суруйар кыайтарбат курдук. Олус да үлэһит, ыччат туһугар олохторун бүтүннүү анаабыт дириэктэрдэргэ үөрэнэн, үлэлээн ааспыт эбилин... Олох умнубаппын...

Мотрена Семеновна ЛЕОНТЬЕВА, Хайахсыт, Кытаанаах нэһилиэктэрин уонна Чурапчы оройуонун Бочуоттаах Гражданина, Саха Өрөспүүбүлүкэтин Бочуоттаах Ытык кырдыабаһа.

— СЛЕДНИЙ —

«Принятых харьчан»

---НОВЫЙ НАПРАВЛЕНИЕ---

ЗАЩИТИСЬ
ОТ ГРИППА

СДЕЛАЙ
ПРИВІВКУ!

[illegible][illegible]

АЛТЫННЬЫ 1-11 КҮННЭРИЭР
ЧЭПЧЭТИЛЭХ СУРҮҮҮ

562,26
comk.

~~CONFIDENTIAL~~

Чурапчыг хаяхыг
сүрүт! АХИ СЭРГЭЭ! ТУХАНИ!
Дондун тырыныан угуттан!

—KΘP-C3PT33—

«Саха» НКХ ханалын
Алтынньы 5 - 11 күнүгэ би сыарыаамаҕа

[illegible]

INDEPENDENCE

[illegible]

Обыкновенный жерзец Николай Рязанский, Мугдальман
Юлий Никита, кудилитин Сарылана, Чакырман кылыбын
Нина, күтүөтүн Иван Юнна бары сунуспун.

Саха Өрөспүүбүлүкэтин тыа хаһаайыстыбатын туйгуна, үтүөлээх үлэһитэ, "Арасыйыа бастың дьоно" бэлэз хаһаайына, "Мындабаайы" ТХПК бэрэссэдээтэлэ, Соловьев нэһилиэгиттэн улуус Сэбиэтин дьоктаата

НОВЕВ Дмитрий Дмитриевич

соһумардык олохтон туораабытынан, кэргэнигэр Лариса Романовнага, уолугар Дуоланга, чугас аймахтарыгар, биригэ үлэлээбит кэлэктиибигэр дириг кутурбаммытын тирирдэбит.

Соловьев нэһилиэгин дьаһалтата, олохтоохторо.

Кутурбаннарын тирирдэллэр:

- Тапталлаах аҕата, кэргэнэ Ноев Дмитрий Дмитриевич соһумардык олохтон туораабытынан, уолугар Дуоланга, кэргэнигэр Лариса Романовнага Дуолан бастагы учуутала Мария Николаевна уонна начаальнай кылаастарга биригэ үөрэммит доботторо, төрөппүттэрэ.

Күндү кэргэним, аҕабыт, Кытаанахтан төрүттээх Чурапчы нэһилиэгин олохтооҕо

ПОНОМАРЕВ Валентин Иванович

бу дьыл балаҕан ыйын 27 күнүгэр соһумардык олохтон туораабытынан, чугас дьонугар, доботторугар дириг кутуртуйан туран иһитиннэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро.

Кутурбаннарын тирирдэллэр:

- Күндү аҕалара, кэргэнэ Пономарев Валентин Иванович олохтон туораабытынан, кэргэнигэр Вера Алексеевнага, оҕолоругар Миленага, Айсенга, чугас дьонугар ыаллара Пинигиннэр.

- Күндү бырааттара, аймахтара, Кытаанах нэһилиэгиттэн төрүттээх Чурапчы нэһилиэгин олохтооҕо Пономарев Валентин Иванович соһумардык олохтон туораабытынан, кэргэнигэр Вера Алексеевнага, оҕолоругар, биригэ төрөбүттэригэр, чугас дьонугар, аймахтарыгар Чурапчыттан Коркиннар, Посельскийдар.

Тапталлаах уоллара

Артем

соһумардык олохтон туораабытынан, күндү дьоммутугар, Чыаппара бөһүөлэгин олохтоохторугар, бырааттарыгар Гаврил Иннокентьевич, Татьяна Ильинична Гоголевтарга, биригэ төрөбүттэригэр дириг кутурбаммытын тирирдэбит.

Дьэбдиз, Дьегүөссэ оҕолоро: бары Максимовтар, Пестряковтар, Слепцовтар.

Чурапчы нэһилиэгин олохтооҕо, үлэ бэтэрээнэ, тапталлаах кэргэним, ийэбит, эбэбит

МАТВЕЕВА Людмила Павловна

бу дьыл, балаҕан ыйын 29 күнүгэр уһун ыарахан ыарыттан олохтон туораабытын дириг кутуртуйан туран билэр дьонугар, табаарыстарыгар иһитиннэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, биригэ төрөбүттэрэ.

Кутурбаннарын тирирдэллэр:

- Чурапчы нэһилиэгин олохтооҕо, күндү кийииттэрэ Матвеева Людмила Павловна уһун ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан, бырааттарыгар Павел Николаевичка, оҕолоругар Михаилга, Марусяга, сизнигэр, биригэ төрөбүттэригэр, аймахтарыгар Чурапчыттан, Айхалтан, Тааттадан, Чакыртан Аргуновтар, Матвеевтар, Пестеревтар, Слепцовтар, Кайгородовтар.

- Тапталлаах ийэлэрэ, эбэлэрэ, эдьийидэрэ, Чурапчы нэһилиэгин Мурун Тымпыаа олохтооҕо, үлэ бэтэрээнэ Матвеева Людмила Павловна уһун ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан, кэргэнигэр, оҕолоругар, чугас дьонугар, аймахтарыгар "Кыталык" уһууаан кэлэктиибэ, бэтэрээннэрэ.

- Тапталлаах эдьийидэрэ Матвеева Людмила Павловна уһун ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан, кэргэнигэр Павел Николаевичка, оҕолоругар Мишага, Марусяга, биригэ төрөбүттэригэр, балтыларыгар Валентина Павловнага, Вера Павловнага, аймахтарыгар И.М. Павлов аатынан Чурапчы орто оскуолата.

- Тапталлаах кэргэнэ Матвеева Людмила Павловна уһун ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан, биригэ үөрэммит үлээннээхтэригэр Павел Николаевич Матвеевка, кини дьиз кэргэнигэр, оҕолоругар, биригэ төрөбүттэригэр, аймахтарыгар Чакыр аҕыс кылаастаах оскуолатыгар биригэ үөрэммит доботторо.

- Тапталлаах эдьийидэрэ Матвеева Людмила Павловна уһун ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан, санаастарыгар Валентина Павловнага Ушницкайдар, Марковтар, Филипповтар.

- Тапталлаах кэргэнэ, "Сельхозтехники" бэтэрээнэ Матвеева Людмила Павловна ыарахан ыалдьан олохтон туораабытынан, күндү бэтэрээннэригэр Павел Николаевич Матвеевка, кини дьиз кэргэнигэр "Сельхозтехники" бэтэрээннэрэ.

Күндүтүк саныыр уолум, тапталлаах кэргэним, убайыт. Болтоно нэһилиэгин олохтооҕо

СОЛОВЬЕВ Дьулустан Дмитриевич

бу дьыл, балаҕан ыйын 27 күнүгэр соһумардык олохтон туораабытын билэр дьонугар, аймахтарыгар, табаарыстарыгар дириг кутуртуйан туран иһитиннэрэбит.

Аҕата, кэргэнэ, балтылара.

Кутурбаннарын тирирдэллэр:

- Тапталлаах күндү киһитэ, аҕалара Соловьев Дьулустан Дмитриевич соһумардык олохтон туораабытынан, кэргэнин эбэлэригэр, эһэлэригэр Анна Дмитриевна, Петр Петрович Соловьевтарга, Анна Гаврильевна, Илья Михайлович Слепцовтарга, аҕатыгар, эһэлэригэр Дмитрий Петровичка, биригэ төрөбүт балтыларыгар Аннушкага, Күннэйгэ, күтүөттэригэр Ньургунна кийииттэрэ, санаастара Лидия Гаврильевна Соловьева, оҕолоро.

- Күндү бырааттара Дьулустан соһумардык олохтон туораабытынан, кэргэнигэр, оҕолоругар, аҕатыгар, биригэ төрөбүттэригэр Игнатьевтар, Рожиннар, Ксенофонтовтар, Захаровтар дьиз кэргэттэрэ.

- Күндү күтүөттэрэ Соловьев Дьулустан Дмитриевич эдэр сааһыгар хомолтолоохтук олохтон туораабытынан, эһэлэригэр, эбэлэригэр, аҕатыгар Дмитрий Петровичка, балтыларыгар Күннэйгэ, Аннушкага уонна кыыстарыгар, эдьийигэр, балтыгар Лидия Гаврильевнага, сизнигэр Саидага, Байдамна ийэлэрэ Евдокия Николаевна, балта Дуна, убайын дьиз кэргэттэрэ Алексей, Ольга, Данила, Байсар Ноевтар.

- Болтонотон төрүттээх оҕолорун, уолларын курдук истинник саныыр сизн күтүөттэрэ, тапталлаах кэргэн, амарах аҕа Соловьев Дьулустан Дмитриевич олус хомолтолоохтук олохтон туораабытынан, тапталлаах кэргэнигэр, сизн балтыларыгар Лидия Гаврильевнага, оҕолоругар Саидага, Байдамна, хотунугар, балтыларыгар Евдокия Николаевнага, аҕатыгар Дмитрий Петровичка, балтыларыгар Күннэйгэ, Аннушкага, эбэлэригэр, эһэлэригэр, чугас аймахтарыгар Пономаревтар, Федоровтар, Дьячковскийдар, Константиновтар.

- Истинник саныыр добордору, үөрэнээччилэрэ Соловьев Дьулус соһумардык олохтон туораабытынан, аҕатыгар Дмитрий Петровичка, балтыларыгар Күннэйгэ, Аняга, күтүөтүгэр, эбэлэригэр Анна Дмитриевнага, Анна Гаврильевнага, эһэлэригэр Петр

Петровичка, Илья Михайловичка, чугас бары аймахтарыгар Болтоно оскуолатыгар биригэ үөрэммит доботторо, кылааһын салааһааччыта - 2008с. выпуск.

- Тапталлаах сизннэрэ, бырааттара Соловьев Дьулустан Дмитриевич соһумардык олохтон туораабытынан, кэргэнигэр Лидия Гаврильевнага, оҕолоругар, аҕатыгар Дмитрий Петровичка, биригэ төрөбүт балтыларыгар, чугас аймахтарыгар эбэлээх эһэтэ Анна Дмитриевна, Петр Петрович, оҕолоро уонна кинилэр дьиз кэргэттэрэ.

- Болтоно нэһилиэгин олохтооҕо Соловьев Дьулус эдэр сааһыгар соһумардык олохтон туораабытынан, кэргэнигэр Лидия Гаврильевнага, оҕолоругар, табаарыстарыгар Евдокия Николаевнага, бары аймахтарыгар Кытаанахтан Максимовтар.

- Болтоно нэһилиэгин олохтооҕо, кэскиллээх эдэр ыччаттара Соловьев Дьулустан Дмитриевич соһумардык олохтон туораабытынан, кэргэнигэр Лидия Гаврильевнага, оҕолоругар, эбэлээх эһэлэригэр Анна Гаврильевна, Илья Михайлович Слепцовтарга, Анна Дмитриевна, Петр Петрович Соловьевтарга, аҕатыгар Дмитрий Петровичка, биригэ төрөбүттэригэр, чугас аймахтарыгар "Кыйы" түөлбэ олохтоохторо.

- Биригэ дойдутаахтара, сизннэрэ Соловьев Дьулустан Дмитриевич соһумардык олохтон туораабытынан, үлээннээхтэригэр, эбэлээх эһэлэригэр Анна Гаврильевна, Илья Михайлович Слепцовтарга, Анна Дмитриевна, Петр Петрович Соловьевтарга, аҕатыгар Дмитрий Петровичка, биригэ төрөбүттэригэр, чугас аймахтарыгар, тапталлаах кэргэнигэр, оҕолоругар Болтоно нэһилиэгин "Ырыа түмсүү" кэлэктиибэ.

- Оскуолаларын выпускнига, үөрэнээччилэрэ Соловьев Дьулустан Дмитриевич соһумардык олохтон туораабытынан, кэргэнигэр Лидия Гаврильевнага, оҕолоругар, аҕатыгар Дмитрий Петровичка, биригэ төрөбүттэригэр, чугас аймахтарыгар Н.Д. Субурускай аатынан Болтоно орто оскуолатын уонна "Кэнчээри" уһууаан кэлэктиибэ.

- Тапталлаах сизннэрэ Соловьев Дьулустан хомолтолоохтук олохтон туораабытынан, учууталларыгар, эбэтигэр Анна Гаврильевнага, эһэтигэр Илья Михайловичка, кинилэр оҕолоругар, чугас дьонноругар Болтоно 8 кылаастаах оскуолатын 1-кы выпуһа.

Төрөбүт дойдутун туругурдубута

Соловьев нэһилиэгин олохтооҕо, амарах аҕабыт, истин эһэбит Бахчанен Степан Александрович күн сириттэн суох буолбута алтынны 2 күнүгэр номнуо 40 хонугун туолла.

Бахчанен Степан Александрович 1940 сыллаахха Чурапчы оройуонун Мырылатыгар Лукерья Гаврильевна Захарова уонна кэриэй Пак-Чан-Ен Александр дьиз кэргэннэригэр иккис оҕонун күн сирин көрбүтэ. Оҕо сааһа уоттаах сэри, сут-кураан, ас-танас кырымчык кэмнэригэр "Автономия 10 сыла" дьиз кыра колхуоска ааспыта.

Хатылыга, Мугудайга интернээкэ олорон орто оскуоланы бүтэрбитэ. Ол кэннэ дойдутугар ытык изин төлөөн, Иркутскай куорат байыаннай чааһыгар сулууспалаабыта. Онтон салгыы хаалан, Иркутскайдаагы тыа-хаһаайыстыбатын үнүстүүтүгэр - үөрэммитэ. 1967 с. Мырылаага механигынан үлэтин саҕалаабыта. Ыр сылларга механигынан үлэлээн соһуос тизиниктэ алдьаммакка сүүрүгүгэр үгүс сыратын уурбута.

1995 сыллаахтан, төһө да пенсияга табыстар, "Мырыла" кэпэрэтиипкэ бурдук ыһытын звенотугар биригэдьиригэр үлэлээбитэ. Бурдукка үлэһити сылдьан сыл аайы оройуонга звено үрдүк үүнүү ылбытын иһин ЛУАЗ, «Москвич-люкс» массыына, мизбэл пуондаларынан наҕараадаламмыта. Кини өр сылларга сыраалаах үлэтэ үрдүктүк сыаналанан, "Үлэ бэтэрээнэ", "Жуков", Кыайыы 40, 50, 65, 70, 75 сылларынан үбүлүйдээх.

үгүс бочуотунай грамоталарынан наҕараадаламмыта. Онтон соһуос ыһыллыбытыгар бааһынай хаһаайыстыбаны тэриммитэ. Ол курдук, үлэ үөһүгэр сылдьан, дойдутуттан харыс халбарыйбакка үлэлээн-хамсаан, дойдутун туругурдубута. Пенсияга да тахсан баран наар сүөһү көрөн, бултаан-алтаан аралдьыйан сылдьыбыта. Куобах баар кэмигэр кыһыннары-сайыннары туһахтыыр этэ, соһо иитэрэ, күн аайы арбаа тыага сатыы баран соһолорун көрөн кэлэрэ.

Кэргэниннэн Лина Егоровна 50 сыл биригэ олорон, 7 оҕонутөрөтөн, улаатыннарар, үөрэхтээх - үлэһит дьон оҕорбуттара. Элбэх сизни, хос сизни бүөбүйдээбитэ, оҕолообута.

Биһиги күндүтүк саныыр аҕабыт опорбут олоҕо барыбытыгар өлбөөдүйбэт өйдөбүл буолуоҕа, оҕолорбут, кэнчээри ыччаттарбыт кизн туттуохтара, холбоор оностуохтара.

Ыарахан күннэрибитигэр көмөлөспүт, аҕабытын тигэх суолугар атаарсыбыт бары аймахтарбытыгар, биригэ дойдутаахтарбытыгар, кутурбаннарын холбообут, күөс-көмө буолбут Соловьев нэһилиэгин дьаһалтатыгар, дьоктааттарыгар, ыкса ыалларбытыгар барба махталбытын тирирдэбит.

Оҕолоро, сизннэрэ.

Бахчанен Степан Александрович

Ген. дирижтор - Н.М. СТРУЧКОВА.
Кылааһынай эрдэктэр - Л.В. ГОРОХОВА,
Элбэтигэр сириттэр, суруйдуу -
А.Н. ЗАХАРОВА.
Иинс категориялаах эрдэктэр - А.М. СЛЕПЦОВ,
Карсалаһан - М.В. ПЕТРОВА,
Таначчы - М.В. ПЕТРОВА,
Бачээтэаччы - Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.

Тарйон таһаараччылар: СВ Биребыллыстыбата,
Саха Өрөспүүбүлүкэтин "Саха сирэ" Судаарыстыбанын
автономнай тарйитын "Саха олох" хаһыат
эрдээкчэ.
677000, Дьомскай к., Ордоникитэ уул. 31, 124 кэб.
телефакс: (411-2) 34-39-17 e-mail: sakha.sir@yandex.ru.
Российскай Федерация Россия Федерация СВ сапаттарыгар
2020 с. бос ыйын 3 күнүгэр регистрацияламмыт нумера
- ПИ № 014-00559.

Эрдээкчэ аадырыһа:
678870, Чурапчы сэл.,
Карп Маркс уул. 28 "а".
Телефоннэригэр: эрдэктэр
- 41-332, отроглар - 41-205, 41-
358. E-mail: sakhaloh@mail.ru,
сайт: sakhaloh.ru, Instagram: @
ssnoloh

Бачээкэ саҕаас: № 73 (11728)
Күмүһ: 2 бач. ливис
Ахсаана 1850, Хаһыат сыаната: 15

Аһаар суруй эһитер сааһа редакция
постарыгар ливис саһа ливис
булбача, суруй ыһылар кыһыгар
кыһыгар кыһыгар кыһыгар кыһыгар
кыһыгар кыһыгар кыһыгар кыһыгар

Хаһыат бачээкэ барылар графика: 16 x 40 см. Бачээкэ барылар: 16 x 40 см. "Сага олох" редакциянай-издательскай холбоһука 01.10.2020 с. офсетка бачээттанна,
Типография аадырыһа: 678870, Чурапчы сэл. - Карп Маркс уул. 28 "а". Индекс: ПИ964. Хаһыат нэһилиэгэ иһитэ: олутуруннуука уонна бачээттанна тахсар.